

Світлана ГАЛАТА

НЕ ЧЕКАЮЧИ "МАННИ СТОЛИЧНОЇ",

АБО ДЕ В УКРАЇНІ, ОКРІМ КИЄВА, ЖИТИ КОМФОРТНО

ЗА РЕМОНТ ДАХУ ЗАПЛАТИТЬ ООН

Для отримання грантових коштів потрібно не так уже й багато. Наприклад, якщо йдеться про ремонт даху, то найперше потрібно самоорганізуватися, створивши об'єднання співвласників багатоквартирного будинку. Потім – обрати правління, яке підракує дірки в даху чи діряві вікна рами, зовомить кошторис і піде зі своїми пропозиціями до Муніципального відділу підтримки ініціатив громад. Обов'язкова умова Муніципальної програми – фінансова участь (бодяй невелика) самої громади. Прагматичні європейці підракували, що лише ті вікна (ліхтарі, дахи, доріжки) служать довго, на які люди витрачають хоча б копійку з власної кишені. А найскладніше, як віданачли міській голові, які зібралася в місті Українка, щоб поділитися своїми "історіями успіху", – це подолати пасивність людей і залучити громадян до вирішення їхніх же проблем. Як зазначив голова Асоціації малих міст України Павло Козирев, за п'ять років співпраці з ПРООН напрацьовано багатий досвід і, наголовніше, вдалося змінити ставлення людей з негативного та байдужого – на свхальне та активне.

Як свідчать історії успіху, розказані мерами малих міст, європейська практика потрапила на благодатний ґрунт. Товариства і комітети самоорганізації населення стали рости, як гриби після дощу (в деяких містечках їх уже десятки), а "не охоплені" проектом містечка й собі просяться до фінансового гурту. Міський голова Вознесенська на Миколаївщині Юрій Гержок якось порівняв цю програму із соціальним наркотиком, мовляв, наш народ швидко зорієнтувався у грантових тонкощах і пропонує безліч ініціатив, щоб без бюрократичної тяганини отримувати фінансування... Мери міст навіть пропонували "переорієнтувати" фінансовий потік – щоб використовувати його могли не ініціативні групи організації жителів, а мерії, яким, мовляв, видніше... Але оновіші невблаганні: мета програм – не проблеми мерій вирішувати, а навчити людей на рівні одного конкретного будинку вирішувати те, що поки що неможливо вирішити на рівні держави. А напрацьований досвід – втілювати в українське законодавство.

Мабуть, у Європі таки уважно читають російську й українську класику. Принаймні крилату фразу: "Не вчіть мене жити, допоможіть матеріально", – чути напевно. І до особливостей національного менталітету ставляться з розумінням. Саме тому Муніципальна програма урядування та сталого розвитку (яка діє в рамках Програми розвитку ООН), уже п'ятий рік "стимулює" місцеві громади та муніципалітети вирішувати соціально-економічні та економічні питання самотужки (не чекаючи "манни столичної"), але в той же час допомагає й фінансово, виділяючи на втілення в життя місцевих ініціатив 25 мільйонів гривень щорічно. І, як показала практика, українська глибинка (а програма працює в 24 невеликих містечках та 5 селищах) гучно назви не злякалась. Навіть більше: дуже швидко навчилася самоорганізовуватись у потрібному напрямку й використовувати гроші закордонних спонсорів (з Канади, Норвегії, Швейцарії) на вирішення "вічних" проблем: ремонту дахів, встановлення енергозберігаючих вікон, заміни труб, переробки сміття тощо.

НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ: ЖЕКІ ЛІКВІДУЮТЬ

Місто Новоград-Волинський – одне з перших і небагатьох, де таки вдалося здійснити "житлово-комунальну революцію". Мер міста Микола Боровець розповів, як новоград-волинці багато років чекали реформи "з центру", спостерігаючи, як "малюються" ті чи інші проекти та бозна-куди зникають великі суми державних коштів. Не дочекавшись загальнодержавного плану реформування ЖКГ, місцеві активісти взяли за справу самі.

Ініціативні групи піроку пояснювали город'янам переваги ОСББ, розповсюджували методичні рекомендації, тематичні плакати. Ініціативним групам роздали посібник "Створення ОСББ", розробили типовий статут для ОСББ, прораховували ефективність об'єднань. Для ефективної роботи потрібно об'єднати не менш як 300 квартир (тоді витрати на утримання апарату та податки – мінімальні), – для цього рекомендували об'єднатися в будинкам зі спільною прибудинковою територією. Звичайно, не все проходило гладенько: через недосконалість закону про об'єднання співвласників багатоквартирних будинків ініціативні групи (і мерії, і громад) набили не одну гулю. Наприклад, закон передбачав, що збори співвласників відбуваються тільки тоді, коли збирається не менш як 50% мешканців. Насправді ж на них приходять одиниці. Тому для вирішення питання легітимності зборів започаткували статутну нор-

му уповноважених представників – по одному від десяти квартир. І таких "уточнень" на місцевому рівні довелося зробити десятки, – саме на основі документів місцевого значення і було проведено реформу. 2008 року міськрада нарешті ухвалила революційне рішення: ЖЕКі ліквідуються. Натомість у місті діє 25 об'єднань співвласників і одне комунальне підприємство. Але людей не кинули напризволяще: кожне ОСББ отримало фінансову підтримку в розмірі 22–30 тисяч гривень – на придбання оргтехніки, сантехніки тощо. Міська рада співфінансує також капітальний ремонт будинків.

Але навіть успішний досвід цілого міста не зацікавив урядовців та парламент. Микола Боровець втомився рахувати пропозиції і зміни до законодавства, які він, разом з іншими мерами, останні п'ять років намагався поширити на всю Україну. На національному рівні досвід громадської ініціативи виявився (принаймні попереднього уряду) – непотрібним...

МАЛЕНЬКЕ МІСТО ЧИ ВЕЛИКЕ СЕЛО?

280 маленьких міст в Україні "виросли" з категорії селища міського типу, але промисловості не мають, районного статусу – так само. Це міста районного значення, адміністративно-територіальні одиниці, підпорядковані обласній раді. Одним з таких міст і є Українка. Як жартує міський голова Павло Козирев, це місто в статусі села. І вислати його повноваження в чинних законах про місцеве самоврядуван-

ня дуже важко. Ось і виходить, що в Україні, наприклад, хотіли б поліпшити якість муніципальних послуг згідно з європейськими стандартами, але ці послуги надає райцентр... "Ми могли б запропонувати багато конкретних і корисних рішень для адміністративно-територіальних реформ", – переконаний Павло Козирев. І Асоціація малих міст не раз пропонувала: перед тим, як ухвалювати той чи інший закон про місцеве самоврядування, вислухайте наші пропозиції. А то виходить як у приказі: "не питанню, одужили"; нові закони не полегшують життя людей, а ускладнюють...

Для підтримки малих міст 2004 року було ухвалено "Загальнодержавну програму розвитку малих міст", яку, на думку багатьох експертів, не було реалізовано повною мірою. Чинність цієї програми завершується нинішнього року, і Асоціація малих міст ініціювала діалог між малими містами та урядом для розробки нової дієвої програми. І якщо раніше позиція міністерства економіки та регіонального розвитку й будівництва була нечіткою (мовляв, давайте доживемо до кінця року, а там видно буде), то новий міністр регіонального розвитку й будівництва Володимир Яцуба підтримав створення нової стратегії державної підтримки малих міст. Цього разу уряд (а справа "на контролі" урядового комітету з питань регіональної політики, будівництва та житлово-комунального господарства) має намір дослухатися до "гласу народу" і врахувати узагальнені пропозиції з місць.

Коротше кажучи, українська глибинка (а малі міста такі ж безправні, як і українські села), просто так "адаватися" не збирається. Люди в маленьких містечках не тільки вирішують свої проблеми (навчившись залучати до цього навіть ООН), а й пропонують свій досвід усій Україні. Здавалося б, дрібниця – проткає дах. Але в кількох десятках містечок, де створено ОСББ, ця "дрібниця" хвилює усіх мешканців будинку, а в тисячах інших міст і селищ – лише ті, хто живе на останньому поверсі...

Може, ось так, завдяки ініціативам "знизу" ми колись таки навчимося "ремонтувати" й інший – загальноукраїнський "дах"?